

ETSK:n valmisteluryhmän "romanien osallistaminen" panos vuoden 2020 jälkeiseen romaneja koskevaan strategiaan

Euroopan talous-
ja sosiaalikomitea

Sisällys

Johdanto	3
Suosituks	
Yleiset suositukset	4
Romanivastaisuus	7
Koulutus.....	8
Työ	10
Asuminen	12
Terveystenhoito	13
1.1 Yleiset suositukset koskien terveydenhoitoa	13
1.2 Romaniyhteisön tilanne ja covid-19-pandemia: ETSK:n julkilausuma	15

Johdanto

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) pitää romaniyhteisön integraatiota ja osallistamista ensiarvoisen tärkeänä. ETSK on vuosien saatossa antanut useita oma-aloitteisia ja valmistelevia lausuntoja sekä käynnistänyt vuonna 2014 hankkeen *Romaniyhteisön osallisuuden parantaminen kansalaisyhteiskunnan aloitteiden avulla*. Hankkeen tavoite oli selvittää asiaankuuluvan EU:n lainsäädännön vaikutuksia kansalaisyhteiskunnan näkökulmasta.

Hankkeessa saadut kokemukset painottivat tarvetta tiiviimpään osallistumiseen romanasioihin. Tämän vuoksi hanke kehittyi valmisteluryhmäksi ”romanien osallistaminen”, jonka tavoitteet ovat

- arvioida jäsenvaltioiden omaksumien strategioiden toteuttamista sekä kansallisia romanien integrointistrategioita varten laaditun EU:n puitekehysten täytäntöönpanoa
- edistää romanien edustajien sekä järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan osallistumista romanasioihin EU:n tasolla
- tarjota puitteet hyvien käytäntöjen tunnistamiseksi ja jakamiseksi
- kannustaa konkreettisiin toimiin sellaisilla politiikanaloilla, joissa romaniyhteisö edelleen kohtaa syrjintää.

Viime vuosina (2018–2020) olemme pyrkineet keräämään suosituksia aineksiksi vuoden 2020 jälkeiselle romanien integraatiota edistävälle EU:n puitekehykselle. Nykyinen puitekehys, jonka voimassaolo päättyy kuluvana vuonna, on antanut virikkeitä keinoille, jotka tähtäävät romanien osallistamiseen EU:n tasolla. Lisäksi kehys on edistänyt romaneille tarjottavaa koulutusta. Siitä huolimatta romanien tilanne on epävarma, eikä romanien työllistymisessä ja asumistilanteessa ole havaittu parannusta.¹ Romanivastaisuus on jälleen lisääntynyt, mikä on korostunut covid-19-pandemian aikana.² Tämä on vahvistanut päättäväisyyttämme tehdä yhteistyötä asiaankuuluvien kumppanien kanssa ymmärtääksemme romanien kohtaamaa todellisuutta sekä kerätäksemme tietoa tulevan puitekehysten vahvistamiseksi ja kaivatun muutoksen aikaansaamiseksi.

Olemme järjestäneet useita tapahtumia ja toimintaa, kuten julkisia kuulemisia ja maakohtaisia vierailuja, sekä työstäneet lausuntoa romaninaisten tilanteesta. Nämä toimet ovat tarjonneet arvokkaita tilaisuuksia keskustella asianomaisten sidosryhmien, kuten romanasiantuntijoiden, romanien edustajien sekä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden, kanssa. Haluamme kiittää näitä tahoja romaniyhteisöissä tekemänsä työn tuloksena saadun kokemuksen ja tiedon jakamisesta. Tässä selvityksessä esitetyt suositukset perustuvat tietoon ja omakohtaiseen kokemukseen, joita sidosryhmät ovat jakaneet järjestämiemme tapahtumien ja toiminnan aikana. Mielestämme sidosryhmien ajatuksia tulisi painottaa ja tuoda esille, sillä romanasiaan sitoutumisensa vuoksi niillä on hyvät edellytykset esittää suosituksia, jotka koskevat politiikkoja ja toimia, joilla voidaan toteuttaa romaniyhteisön todellinen osallistaminen ja integrointi.

¹ Komission tiedonanto (2018) [Kertomus vuoteen 2020 ulottuvia, romanien integraatiota edistäviä kansallisia strategioita koskevan EU:n puitekehysten arvioinnista](#)

² ETSK:n julkilausuma (2020) [Vähemmistöjen suojelu kriisin aikana: romaniyhteisön tilanne](#) (myös tämän selvityksen sivulla 15).

Yleiset suositukset

Romanien tilanteen muuttamiseen ja parantamiseen tarvittavat politiikat ja toimet ovat yleisesti hyvin tunnettuja. Niiden toteuttamiseen vaadittavassa poliittisessa ja yhteiskunnallisessa asennoitumisessa on kuitenkin yhä puutteita. On mahdoton hyväksyä sitä, että romaneja yhä syytetään matalasta koulutustasosta ja sosiaalisesta syrjäytymisestä ilman, että näiden ongelmien perimmäisiin syihin puututaan. Jäsenvaltioiden on muutettava lähestymistapaansa romaniasioissa. Sen sijaan, että viranomaiset pyrkivät muuttamaan romaneja heidän osallistamiseksi, niiden tulisi selvittää, kuinka yhteiskunnat voisivat mahdollistaa osallistumisen kaikille, myös romaneille ja travellereille. Romanian tilannetta ei voida parantaa pelkästään ylimalkaisilla strategioilla vailla määrätietoista toimeenpanoa tai valikoiduilla toimilla, kuten kerjäämisen kieltämisellä. Sen sijaan on omaksuttava johdonmukaisia toimintalinjoja, joilla puututaan romanien kohtaaman kurjuuden syihin ja vaikutetaan romanien monitahoisiin elinoloihinkokonaisuutena.

Romanien tilanteen kohentamiseen tähtäävät strategiat ja mekanismit eivät voi olla tehokkaita, ellei romaneja kuulla, osallisteta ja hyväksytä mukaan muovaamaan omaa tulevaisuuttaan, vaan annetaan asiantuntijoiden ajatella ja puhua heidän nimissään. Romaneilla on oltava edustus julkisessa ja poliittisessa elämässä, ja nykyisiin puutteisiin heidän edustuksessaan on puututtava pikaisesti. Valitettavasti tänäkin päivänä on useita romanien osallistamisesta vastaavia kansallisia neuvostoja, virastoja, toimistoja ja muita hallintorakenteita, joissa ei työskentele tai toimi lainkaan romaniyhteisöön kuuluvia henkilöitä. Silloinkin, kun romaneja edustavissa rakenteissa työskentelee romaneja, heitä voi olla niin vähän, että he jäävät vähemmistöksi. Romanian aktiivinen läsnäolo tällaisissa rakenteissa helpottaisi heidän osallistumistaan romanien tilanteen parantamiseen tähtäävien politiikkojen suunnitteluun ja valvontaan. Tällaisten politiikkojen jatkuvuus on ensiarvoisen tärkeää. Niitä ei pitäisi jatkuvasti suunnitella tai muotoilla uudelleen eikä hylätä aina uusien vaalien ja romaniasioista vastaavien valtion virkamiesten vaihdosten myötä, ettei jo saavutettuja tuloksia menetetä.

EU:n on pyrittävä lisäämään kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden osallistamista romaneille suunnattujen politiikkojen suunnitteluun. Useissa jäsenvaltioissa kansalaisyhteiskunnan organisaatiot osallistuvat merkittävästi toimintaan romanien elämän parantamiseksi. Ne järjestävät opettajankoulutusta sekä hankkeita romaneja koskevien stereotyyppisten käsitysten kitkemiseksi, lisäävät romanien osallistumista laillisiin töihin työllistymispajojen sekä työnantajakumppanuuksien avulla, tukevat terveydenhuoltoon liittyvän tiedon levittämistä romaneille, kertovat romanivanhemmille esikouluun osallistumisen tärkeydestä ja auttavat koulutusmaksujen hoitamisessa, järjestävät erilaisia ohjelmia romanilasten koulunkäynnin lisäämiseksi, auttavat köyhiä romaniperheitä löytämään muita asuntoja romanileirien sijasta, auttavat talouden suunnittelussa esimerkiksi maksamattomista vuokrista tai lainoista johtuvien asunnonmenetysten vähentämiseksi sekä edustavat niitä, jotka kärsivät enemmistön harjoittamasta segregaatiopolitiikasta.

Huolimatta arvokkaista suosituksista, joita kansalaisyhteiskunnan organisaatiot voivat romaniyhteisössä työskentelystä saamansa kokemuksen ansiosta tarjota, monessa jäsenvaltiossa niiden kuuleminen

järjestetään asianmukaisella tavalla vain harvoin. Monesti organisaatiot joutuvat reagoimaan toimintalinjauksiin tiukkojen aikataulujen puitteissa, ja ne kohtaavat muita ennakkoluuloisia ja haitallisia käytäntöjä, jotka estävät niitä tuomasta esiin olennaisia huolenaiheita. Monesti niiden saavuttamia tuloksia ei oteta huomioon, eikä niiden ehdotuksia viedä toteutettaviksi. On järjestettävä enemmän säännöllisiä pyöreän pöydän keskusteluja, jotka mahdollistavat yhteisen päätöksenteon romanien edustajien, kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden, kuntien ja valtion viranomaisten välillä. Tällaisten keskustelujen järjestämistä on edistettävä romanitukihenkilöiden avustuksella.

Kansalaisyhteiskunnan organisaatiot tarvitsevat luotettavampaa tietoa EU:n rahoituksen saamisesta. Eräät romaneja edustavat kansalaisyhteiskunnan organisaatiot ovat jo hyödyntäneet EU:n rahoitusta hankkeissaan, mutta monilta puuttuu tieto rahoituksen saatavuudesta ja hakumenetelmistä. Tällainen tieto on ratkaisevan tärkeää, kun halutaan kannustaa kyseisiä organisaatioita käynnistämään yhä useampia hankkeita romanien tukemiseksi.

On varmistettava, että jäsenvaltioiden saama EU:n rahoitus romanien integroitiin todella käytetään niihin tarkoituksiin, joihin se on myönnetty. Jäsenvaltioiden viranomaisten tulisi valvoa EU:n rahoituksen käyttöä kussakin maassa huomattavasti tarkemmin. EU:n rahoituksen edellytyksenä voidaan vaatia tiettyjen periaatteiden noudattamista. Varoja voidaan jakaa esimerkiksi sillä ehdolla, että romanilapset osallistetaan yleiseen kouluopetukseen, luokille asetetaan romanilapsikiintiöt tai perustetaan keskuksia, joissa tarjotaan romaneille oikeus- ja sosiaalipalveluja, joihin kuuluu mahdollisuus henkilötietojen rekisteröintiin. Romanien hyväksi suunnattaviin toimiin varattavissa määrärahoissa tulisi ennakoida romanien terveys- ja koulutukihenkilöiden avustukset ja ottaa huomioon heidän tekemänsä arvokas työ romanien osallistamiseksi ja heidän terveytensä suojelemiseksi. Samanaikaisesti on kuitenkin huomattava, että vaikka rahoitus on tärkeää, muutoksia romanien elinoloihin ei voida saavuttaa pelkkien hankkeiden avulla. Vaikka hankkeiden rahoittamista tulisi edistää, pysyvät muutokset voidaan pääasiallisesti saavuttaa lainsäädäntötoitse, kohdennetuilla ja todennettavissa olevilla rakennepolitiikoilla sekä sitovilla ihmisoikeuksien suojelua tukevilla oikeudellisilla välineillä.

Kansalaisten tietoisuutta romaniyhteisön kohtaamista ongelmasta olisi lisättävä tiiviimmässä yhteistyössä tiedotusvälineiden kanssa. Valitettavasti tiedotusvälineissä usein esitetään romanit syyllisinä omiin ongelmiinsa, mikä pahentaa nykyistä kielteistä mielipidettä romaneista niin yleisellä kuin poliittisella tasolla. Yksilöiden ongelmiin ja rikolliseen toimintaan liitetään usein etnisiä näkökulmia, mikä on selvästi kollektiivisten oikeuksien vastaista. Romanivastaisuuteen tulisi puuttua ja romanikulttuurin keräämää huomiota lisätä edistämällä esimerkiksi videoita tai julisteita hyödyntäviä myönteisiä kampanjoita sekä juhlia, muistotilaisuuksia ja muita tapahtumia, jotka kokoavat eri yhteisöjen jäseniä yhteen ja edistävät rakentavaa rinnakkaiseloa sosiaalisesti ja kulttuurillisesti monimuotoisissa ympäristöissä.

Vuonna 2011 ETSK ilmaisi EU:n puitekehystä vuoteen 2020 ulottuville romanien kansallisille integrointistrategioille koskevassa lausunnossaan näkemyksensä, jonka mukaan ”EU saattaa olla tällä hetkellä historiallisessa käännekohdassa sen toimielimien, hallituksien, jäsenvaltioiden ja paikallisviranomaisten ja -yhteisöjen toteuttamien toimien ansiosta. Se voi vihdoin kehittää politiikan, jolla edistetään EU:n kaikkein syrjäytyneimmän ja epäsuotuisimmassa asemassa olevan etnisen ryhmän asemaa

ja joka perustuu yhteiseen lähestymistapaan. Kalliiksi käyvien tappioiden sijaan on mahdollista päästä järkevään ja inhimilliseen lopputulokseen.”³ Monien romanien elinoloista ja segregaatiopolitiikkojen määrittämästä elämästä päätellen odotettua historiallista käännekohtaa ei vielä tullut. Vuoden 2020 jälkeisessä strategiassa olisi tärkeää tarjota pelkkien suositusten sijaan sitovia strategioita romanien osallistamiseksi. Suositukset eivät välttämättä sido paikallisviranomaisia toimimaan ongelmien ratkomiseksi, mikä monesti vähentää viranomaisten halukkuutta tarttua toimeen erityisesti siksi, että he saattavat pelätä laajemman väestönosan kielteistä reaktiota. Romanien osallistamiseen tähtäävien strategioiden jatkuvaan tarkkailuun ja säännölliseen arviointiin tulisi ottaa mukaan riippumattomia tutkijoita, romaniyhteisön olosuhteiden asiantuntijoita sekä romaniyhteisön jäseniä. Tällä tavoin strategiat voidaan pitää ajantasaisina käytännön tilanteen kehittyessä ja mahdollistaa vastuullisten sidosryhmien tarttuminen uusiin ongelmiin niiden ajankohtaistuessa.

Keskeiset seikat:

- Toimintapolitiikkojen tehokkuuden varmistamiseksi on kuultava romaneja, heitä on edustettava julkisilla foorumeilla, ja romanitautaisia henkilöitä on palkattava hallintorakenteisiin, kuten romanien osallistamista varten perustettuihin virastoihin.
- Yhteisen lähestymistavan ja politiikkojen toimeenpanon jatkuvuus on ensiarvoisen tärkeää, eikä niitä tulisi muuttaa jatkuvasti vaalikausien välissä.
- Kansalaisyhteiskunnan organisaatioita tulisi kuulla asianmukaisesti suunniteltaessa romaneja koskevia toimintapolitiikkoja, sillä niiden myötävaikutus suunnitteluun voi olla poikkeuksellisen arvokasta. Romanien edustajille, kansalaisyhteiskunnan organisaatioille, kuntien ja valtion viranomaisille konkreettisia mahdollisuuksia yhteiseen päätöksentekoon tarjoavat pyöreän pöydän keskustelut ovat välttämätön ehto romaneja koskevien politiikkojen edistämisen ja tehokkaan toimeenpanon kannalta.
- Suojalausekkeilla voidaan varmistaa, että romanien integraatioon myönnetty EU:n rahoitus todella käytetään vain alkuperäiseen tarkoitukseensa. EU:n rahoituksen edellytyksenä voidaan vaatia jäsenvaltioilta tiettyjen periaatteiden noudattamista.
- Rahoitus tulisi suunnitella niin, että romanien terveys- ja koulutukihenkilöiden määrää pystytään lisäämään.
- Romanien integrointiin tähtäävien hankkeiden tulisi täydentää eikä korvata lainsäädäntötoimia ja sitovia oikeudellisia välineitä. Romaniyhteisön edustajilla tulisi olla mahdollisuus tarkistaa ja valvoa päätöksentekoa sekä osallistua siihen.
- Myönteiset kampanjat ja tiedotusvälineet voivat edistää romanivastaisuuden torjuntaa, lisätä tietoisuutta romanikulttuurista ja kannustaa rauhanomaiseen rinnakkaiseloon.
- Vuoden 2020 jälkeisessä strategiassa olisi tärkeää tarjota pelkkien suositusten sijaan sitovia strategioita.
- Romanien osallistamiseen tähtäävien strategioiden säännöllinen ja riippumaton arviointi on ensiarvoisen tärkeää, jotta strategiat pysyvät alati kehittyvän käytännön tilanteen tasalla.

³ ETSK (2011): [Romanien sosiaalisen autonomian ja integraation lisääminen Euroopassa](#)

Romanivastaisuus⁴

Romanit kohtaavat päivittäistä romanivastaisuutta tärkeillä elämänalueilla, kuten koulutuksessa, työelämässä, asumisessa sekä poliisitoiminnassa. Romanit ja travellerit ovat kohtuuttoman usein poliisipysäytysten ja tarkastusten kohteena, ja heihin kohdistetaan muita syrjiviä poliisitoimia. Heitä esimerkiksi sakotetaan vähäisistä rikkomuksista, kuten tien ylittämistä suojatien ulkopuolella tai rikkinäisten polkupyörävalineiden käytöstä. Tilanne ei ole ainoastaan lainvastainen ja ristiriidassa oikeusvaltioperiaatteiden kanssa, vaan se lisää romanien epäluottamusta poliisiin ja muihin viranomaisiin. Kaikkialla Euroopassa tulisi antaa poliiseille koulutusta siitä, mitä ovat syrjivä poliisitoiminta, syrjivä lainvalvonta, syrjivä rajavalvonta ja laitton profilointi. Eräissä jäsenvaltioissa on jo perustettu verkkoalustoja, jotka rohkaisevat kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja poliisivoimien väliseen vuoropuheluun. Tällaisia alustoja, joiden tarkoituksena suuntaviivojen laatiminen poliisivoimille viharikosten ja syrjinnän torjumiseksi, tulisi laajentaa. EU:n rahoitus auttaisi nykyisten myönteisten käytäntöjen levittämisessä, joka edistäisi pyrkimystä reiluun ja syrjimättömään poliisitoimintaan.

Tällä hetkellä suurta osaa viharikoksista ei ilmoiteta viranomaisille, koska uhrin pelkäävät heihin kohdistuvan seuraamuksia ja koska ilmoitettuja rikoksia selvitetään puutteellisesti. Syrjinnänvastaisen lainsäädännön tehokas toimeenpano ja vihapuheen kriminalisointi voisivat rohkaista uhreja ilmoittamaan rikkomuksista ja lähestymään asiaankuuluvia viranomaisia. Tietyissä jäsenvaltioissa ei vielä ole määriteltä, mikä lasketaan vihapuheeksi, ja se vaikeuttaa vihapuheen vastaisia toimia entisestään. Poliisiviranomaisten toiminnan riippumattomuudesta ja säännöllisestä arvioinnista romanivastaisuusasioissa tulisi säätää laissa.

Romanivastaisuuteen tulisi puuttua samanlaisilla toimilla kuin antisemitismiin. Johdonmukaisia romanivastaisuutta kartoittavia väestötutkimuksia tulisi toteuttaa säännöllisesti vastaavalla tavalla kuin antisemitismiin liittyviä tutkimuksia. Tutkimusten tulokset voisivat auttaa asianmukaisten romanivastaisuuteen puuttuvien politiikkojen suunnittelussa sekä nykyisten toimintapolitiikkojen mukauttamisessa vallitseviin tilanteisiin. Romanivastaisuuteen tulee kiinnittää asianmukaisesti huomiota jäsenvaltioissa toteutettaviin sosiaaliseen osallisuutta koskeviin politiikkoihin kuuluvissa toiminnoissa. Nykytilanteessa osa näistä toiminnoista ei huomioi kansallisia romanien integrointistrategioita, minkä vuoksi ne ovat romaniulottuvuuden kannalta puutteellisia. Tietyissä jäsenvaltioissa havaittu romanivastaisuuden laaja hyväksyntä ja kasvu ovat huolestuttavia ilmiöitä erityisesti politiikassa ja poliisitoiminnassa, minkä vuoksi riippumaton edunvalvonta ja tutkimus on välttämätöntä.

Romanivastaisuuden ja sitä ehkäisevien konkreettisten keinojen tulisi olla näkyvästi esillä vuoden 2020 jälkeisessä strategiassa. Tällaiset keinot tulisi määrittää kaikissa jäsenvaltioissa toteutettaviksi sitoviksi suuntaviivoiksi. Romanivastaisuuteen on kiinnitettävä tiiviimmin huomiota erityisesti nyt, kun se on lisääntynyt covid-19-pandemian seurauksena. Tietyissä jäsenvaltioissa pandemia on vaikuttanut erityisesti romaniyhteisöihin, ja eräissä tapauksissa romaniväestöä on syytetty viruksen leviämisestä. Tämän lisäksi on raportoitu, että sulkutoimenpiteitä on toteutettu leireissä ja epävirallisissa asutuksissa asuvia

⁴ Lisätietoja: ETSK:n uutisartikkeli (2018) [Europe's Roma still facing discrimination and ethnic profiling, say NGOs and policy makers](#)

romaniväestöjä syrjivin ja heitä kohtaan kohtuuttomin tavoin ja että tällaisilla alueilla on suoritettu rajuja poliisitoimia.

Keskeiset seikat:

- EU:n jäsenvaltioissa olisi annettava poliiseille koulutusta muun muassa siitä, mitä ovat syrjivä poliisitoiminta ja laitoin profilointi.
- Valmiita kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja poliisivoimien välisen vuoropuhelun mahdollistavia verkkoalustoja tulisi laajentaa.
- Syrjinnän vastainen lainsäädäntö tulisi toimeenpanna tehokkaasti ja vihapuhe tulisi kriminalisoida.
- Poliisiviranomaisten toiminnan riippumattomasta ja säännöllisestä arvioinnista romanivastaisuusasioissa tulisi säätää laissa.
- Säännölliset romanivastaisuutta kartoittavat väestötutkimukset voisivat auttaa vallitsevia tilanteita vastaavien politiikkojen suunnittelussa.
- Romanivastaisuuden kasvun ja covid-19-pandemian seurausten vuoksi vuoden 2020 jälkeisessä strategiassa romanivastaisuus ja sitä torjuvat toimet tulisi asettaa keskeiselle sijalle.

Koulutus⁵

Tarvitaan kokonaisvaltainen strategia helpottamaan romanilasten pääsyä koulutukseen. Strategian tulisi sisältää kehittyneitä pedagogisia ohjelmia, yhteisöpohjaisia lähestymistapoja sekä mekanismeja koulutuserojen umpeen kuomiseksi.

Romanien pääsy tavallisiin kouluihin on ensiarvoisen tärkeää yhteiskunnallisen ja työmarkkinaintegraation kannalta. Tästä huolimatta tietyissä jäsenvaltioissa suuri osa romanilapsista käy erityiskouluja. Tämä on aina merkki näiden lasten perusoikeuksien järjestelmällisestä rikkomisesta. Heidät altistetaan kielteisesti epäasianmukaisille arviointimenetelmille ja -prosesseille. Tarvitaan pikaisesti tiukempaa valvontaa niiden arviointimenetelmien suhteen, joilla määritetään lapsen tarve erityiskoulussa järjestettävään opetukseen. Lisäksi henkisen jälkeenjääneisyyden mittaamiseen käytettyjen menetelmien on oltava nykyaikaisten tieteellisten ja lääketieteellisten vaatimustasojen mukaisia, ja niitä tulee valvoa säännöllisesti. Suoritetut arviot tulisi varmistaa riippumattomien asiantuntijalaitosten toimesta. Varmistusten toteuttamiselle ei tulisi asettaa esteitä, sillä väärin perustein tehdyillä arvioinneilla voi olla vakavia seurauksia lasten tulevaisuuden kannalta. Sellaisille henkilöille, joita on arvioitu virheellisesti, tulisi tarjota oikeusapua, asianmukaiset korvaukset ja apua heidän kokemistaan haitoista selviämiseen.

Kaikissa jäsenvaltioissa tarvitaan politiikkoja, joilla varmistetaan, että sellaiset lapset, jotka ovat suuressa vaarassa keskeyttää koulunkäynnin – esimerkiksi romanilapset – pidetään koulujärjestelmän piirissä niin pitkään kuin mahdollista. Heille on myös tarjottava laadukasta opetusta ja varhaiskasvatusta samalla tavalla kuin muille lapsille. Koulujärjestelmää pitäisi arvioida segregaatioon johtavien käytäntöjen sekä

⁵ Lisätietoja: ETSK:n kuulemista käsittelevä uutisartikkeli (2018) [Inclusive education and tailored approaches can help combat poor educational outcomes for Roma](#)

järjestelmällisesti syrjivien sääntöjen kitkemiseksi. Kansalaisyhteiskunnan organisaatiot voisivat olla merkittävässä asemassa koulujärjestelmässä tapahtuvan segregaaation arvioinnissa. Ne voisivat myös auttaa vähentämään koulunkäynnin keskeyttävien lasten osuutta järjestämällä iltapäivätoimintaa, jossa pyritään parantamaan koulumenestystä tutoroinnin ja mentoroinnin avulla.

Ennenaikaiseen koulunkäynnin keskeyttämiseen tulisi puuttua monialaisella lähestymistavalla, johon kuuluu asumiseen, terveydenhuoltoon ja köyhyyden vähentämiseen liittyviä toimia, sillä näihin liittyvät ongelmat haittaavat romanilasten osallistumista koulunkäyntiin. Monien romanilasten elämänolosuhteet pakottavat heidät osallistumaan perheen toimeentulon hankkimiseen, minkä takia he jättävät koulun tehdäkseen töitä. Koska heillä ei ole pätevyyttä, heidän mahdollisuutensa päästä asianmukaisen toimeentulon takaaviin töihin ovat äärimmäisen heikot.

Romanilasten epävakaa asuinolosuhteet heikentävät heidän mahdollisuuksiaan suoriutua opinnoista ja kotitehtävistä. Monet romanit elävät yhä segregoiduissa getoissa ja leireissä sijaitseissa ränsistyneissä, ylitäysissä rakennuksissa tai hökkeleissä, jotka eivät täytä perustarpeita. Myöskään asuinalueiden ympäristöt eivät rohkaise koulunjälkeiseen opiskeluun ja oppimiseen. Koska kaikki leirit eivät ole yhteydessä liikenneverkkoon, tai ne voivat olla hyvin kaukana kaupunkien keskustoista, romanilapset saattavat osallistua koulupäiviin vain osittain tai eivät lainkaan. Covid-19-pandemia on entisestään heikentänyt romanilasten mahdollisuuksia osallistua koulutukseen täysipainoisesti. Lisäksi se on paljastanut heidän mahdollisuuksiensa heikkouden verrattuna muiden lasten mahdollisuuksiin EU:n jäsenvaltioissa. Sen lisäksi, ettei monilla romaniperheillä ole varaa tietoteknisiin laitteisiin, joita lapset tarvitsevat koulujen tietoverkon välityksellä järjestämään toimintaan, gettojen ja leirien sijainti ei aina mahdollista internetyhteyden muodostamista⁶.

Jotta voidaan saavuttaa myönteisiä muutoksia koulutuksessa, on erittäin tärkeää lisätä vanhempien osallistumista heidän lastensa koulunkäyntiin. Vanhempiin kohdistuvan työn ei kuitenkaan tulisi rajoittua vain kannustamaan heitä lähettämään lapsensa kouluun. Sen tulisi alkaa jo ennen lapsen syntymää, ja siihen tulisi sisällyttää esimerkiksi tautien ehkäisyyn, sukupuolten tasa-arvoon ja perhesuunnitteluun liittyvää työtä. Myös vanhempien lukutaidottomuus tuottaa ongelmia, sillä se estää heitä seuraamasta heidän lastensa koulunkäyntiä. Siksi romaneille suunnitelluissa koulutushankkeissa tulisi ottaa huomioon myös vanhempien koulutuksen edistäminen.

Romanien koulutukihenkilöiden määrää tulisi lisätä, sillä useissa kouluissa on saavutettu myönteisiä tuloksia tukihenkilöiden toiminnan alettua. Itse asiassa eräissä jäsenvaltioissa koulutukihenkilöt ovat jo lyhyessä ajassa onnistuneet lisäämään romanilasten läsnäoloa koulussa. Lisäksi he ovat ansiokkaasti jakaneet opettajille tietoa romaneista, lisänneet kouluissa tietoisuutta romanivastaisuudesta, helpottaneet vanhempien ja koulujen välistä vuoropuhelua sekä rohkaisseet romaneja jatkamaan korkea-asteen koulutukseen.

Perustava ymmärrys romanien ja muiden vähemmistöjen historiasta ja kulttuurista tulisi varmistaa lisäämällä tällaisten ryhmien asiat aiheeksi opetussuunnitelmaan. Romanikulttuurin integroiminen

⁶ Lisätietoja: ETSK:n julkilausuma (2020) [Vähemmistöjen suojele kriisin aikana: romaniyhteisön tilanne](#) (myös tämän selvityksen sivulla 15).

luokkahuoneeseen tekisi koulunkäynnistä houkuttelevampaa romanilapsille sekä lisäisi tietoisuutta kulttuurisesta monimuotoisuudesta. Tällä hetkellä romanikulttuurin opiskelua ei pääsääntöisesti ole sisällytetty opintosuunnitelmiin. Kulttuurista monimuotoisuutta käsittelevää koulutusta ei tulisi suunnata ainoastaan oppilaille vaan myös opettajille ja koulun johdolle.

Keskeiset seikat:

- Romanien pääsyä osallistumaan koulutukseen edistävän strategian tulisi sisältää keinoja institutionaalisen segregaaation kitkemiseksi ja mekanismeja koulutuserojen umpeen kuromiseksi.
- Lasten erityiskoulutukseen osallistumisen tarpeen tunnistamista tulisi valvoa, ja suoritettuja arviointoja tulisi varmistaa ja todentaa jatkuvasti.
- Pääsy osallistumaan laadukkaaseen varhaiskasvatukseen tulisi varmistaa myös romaneille.
- Keinot koulunkäynnin ennenaikaisesti lopettavien määrän vähentämiseksi tulisi toteuttaa yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa.
- Riskiryhmään kuuluvien lasten ennen aikaista koulunkäynnin lopettamista tulisi ehkäistä monialaisella lähestymistavalla, jossa puututaan asumiseen, terveydenhuoltoon ja köyhyyteen liittyviin ongelmiin.
- Romanileirien tila ja yhteyksien puute heikentävät romanilasten koulumenestystä. Pandemia on vaikeuttanut heidän osallistumistaan koulutukseen entisestään.
- Yhteistyö vanhempien kanssa on erityisen tärkeää myönteisten koulutustulosten saavuttamiseksi. Yhteistyön tulisi olla syvempää kuin pelkkä lasten kouluun lähettämiseen kannustaminen.
- Romanien koulutukihenkilöiden määrää tulisi lisätä.
- Romanien ja muiden vähemmistöjen kulttuurien käsittely tulisi sisällyttää aiheena opetussuunnitelmaan.

Työ⁷

Koulutus ja työ liittyvät tiiviisti toisiinsa. Tutkimukset, kuten EU-MIDIS II (2016), ovat osoittaneet, että koulutus ja erityisesti varhaiskasvatus parantavat ihmisten tulevaisuudennäkymiä⁸. Siksi romanien kunnollisiin työpaikkoihin työllistymisen kannalta on tärkeää tukea heidän pääsyään sekä muodolliseen että epämuodolliseen koulutukseen.

Romaneille on suunnattu koulutushankkeita, mutta ne eivät aina johda varsinaisten työmahdollisuuksien aukeamiseen, sillä hankkeita ei ole valtavirtaistettu, ja ne eivät ole yhteydessä muihin poliittisiin toimiin. Siksi on ensiarvoisen tärkeää, että tällaisia hankkeita seurataan, jotta voidaan varmistaa niiden tavoitteiden saavuttaminen. Jäsenvaltioiden tulisi näiden hankkeiden puitteissa kannustaa yrityksiä tiiviimpään yhteistyöhön erityisesti paikallisella tasolla. Romanien hyväksi suunnattujen työllisyshankkeiden tulisi tarjota mahdollisuuksia puuttua poliittiseen päätöksentekoon. Näin voitaisiin edistää asianmukaista

⁷ Lisätietoa: ETSK:n kuulemista käsittelevä uutisartikkeli (2019) [Structural antigypsyism and poor education are main adversaries of Roma labour market inclusion](#)

⁸ [Toinen Euroopan unionin vähemmistöjä ja syrjintää koskeva tutkimus: Romanit – Poimintoja tuloksista](#) (2016).

sosiaalipolitiikkaa, jolla todella voitaisiin puuttua romanien kohtaamiin ongelmiin. Jäsenvaltioiden tulisi myös harkita tukea yhteiskunnallisille yrityksille, joiden avulla voitaisiin luoda pysyviä työpaikkoja romaneille ja erityisesti romaninaisille. Tiettyjen tuotteiden myyntiin tai tiettyjen käsityöammattien harjoittamiseen tarvittavien lupien saamista pitäisi helpottaa romaneille. Erityisesti sellaisten romanien kannalta, jotka eivät olosuhteiden pakosta suorita toisen asteen koulutusta loppuun saakka, on erittäin tärkeää kehittää keinoja validoida epämuodollisesti ja arkioppimisen kautta hankitut taidot. Jos koulutus jää kesken, opituista taidoista ja kyvyistä ei jää mitään todistusta, mikä heikentää tulevaisuuden työllistymismahdollisuuksia entisestään.

Monet romanit ovat kokeneet, että heidän on vaikea päästä osallisiksi apurahoista, jotka mahdollistaisivat opintojen jatkamisen. Koulutus- ja työllistymismahdollisuuksien puuttuessa useat romanit ovat suunnitelleet yrittäjyyttä mutta ovat havainneet, ettei heillä ole vaadittavia taitoja ja mikroluottoinstrumentteja oman yrityksen perustamiseen. EU:n rahoituksella voitaisiin auttaa romaneja perustamaan osuuskuntia ja mahdollistaa heidän pääsynsä hyödyntämään mikroluottoja.

EU:n rahoituksella tulisi myös mahdollistaa hankkeita, jotka auttavat romaneja saavuttamaan hallinnollisesti sääntöjenmukaisen aseman. Koulutusmahdollisuuksien tarjoaminen on tärkeää, mutta ilman asianmukaisia asiakirjoja romanit eivät voi työllistyä laillisesti. Romanien paperittomuus on aiheuttanut ongelmia jo vuosikymmenten ajan. Paperittomuus täytyy ratkaista pikaisesti, sillä se vaikeuttaa romanien pääsyä työelämään huomattavasti. Paperittomuuden lisäksi romanien työllistymismahdollisuuksia heikentää se, että heihin suhtaudutaan edelleen syrjivästi työnhaussa. Vaikka suurin osa yhtiöistä on ottanut käyttöön syrjinnän vastaisia toimia, ne ovat harvoin tehokkaita käytännössä. Jäsenvaltioiden on lisättävä yritysmaailman tietoisuutta romanivastaisuudesta ja ryhdyttävä toimiin työelämässä vallitsevan romanivastaisuuden kitkemiseksi. Positiivinen syrjintä, jossa romaneja työllistäville työnantajille myönnettäisiin verohyvityksiä, voisi osoittautua tärkeäksi keinoksi romanien työllistymisen lisäämiseksi. Myös tuleva nuorisotakuu tulee päivittää niin, että siihen lisätään erityisesti romaneja koskeva osio, jossa otetaan huomioon romanien kohtaamat monet esteet pääsyssä koulutukseen ja työelämään.

Keskeiset seikat:

- Jotta romanien koulutushankkeet johtaisivat konkreettisiin työmahdollisuuksiin, niiden tulisi mahdollistaa yhteistyö yritysten kanssa.
- Romanien työllisyshankkeiden tulisi johtaa asianmukaisen sosiaalipolitiikan omaksumiseen.
- Yhteiskunnallisten yritysten kehittäminen ja byrokratian vähentäminen lupien saamiseksi ja osuuskuntien perustamisen tukemiseksi voisi edistää romanien ja erityisesti romaninaisten työllistymistä.
- Romanien paperittomuusongelmaan tarvitaan pikaisesti ratkaisuja, sillä romanien hallinnollisesti sääntöjen vastainen asema heikentää heidän mahdollisuuksiaan päästä laillisiin töihin.
- Tietoisuuden lisääminen, keinot romanivastaisuuden kitkemiseksi työmaailmasta sekä positiivisen syrjinnän keinot voisivat parantaa romanien työllisyysastetta.
- Tulevaan nuorisotakuuseen tulisi sisällyttää erityisesti romaneja varten suunniteltuja toimenpiteitä.

Asuminen

Asumiselle on tärkeää laatia hyväksyttävät vähimmäisvaatimukset: esimerkiksi juomaveden ja sähkön saanti, jätevedenhuolto ja yhteys viemäriverkostoon. Tämä koskee erityisesti sellaisia syrjäisiä, eristäytyneitä asuinalueita, joissa romanit asuvat yhteen ahtautuneina hökkeleissä tai konteissa. Tällaisissa olosuhteissa on äärimmäisen vaikeaa toteuttaa pandemiaan liittyviä ehkäiseviä toimenpiteitä, kuten lähikontaktien välttämistä ja käsienpesua. Tämän valossa on yhä tärkeämpää investoida pitkän aikavälin infrastruktuurihankkeisiin, joissa romaniyhteisön vakava tilanne otetaan huomioon.

Hygienian ja palvelujen puutteesta johtuvat ilmeiset epämukavuudet ja vaarat eivät ole ainoita leireissä asumista hankaloittavia tekijöitä. Työnantajat eivät katso hyvällä romanileirin merkitsemistä kotisoitteeksi, mikä voi haitata romanien työnhakua. Lisäksi monien leirien hankalat kulkuyhteydet ja etäisyys kaupungeista heikentävät työllistymis- ja koulutusmahdollisuuksia.

On laadittava politiikkoja, joilla romanit saadaan asumaan leirien ja muiden segregoitujen alueiden sijaan kunnollisiin asuntoihin. Ratkaisussa tulee välttää perheiden hajottamista eri yhteisöasuntoloihin sekä suojaa tarjoavien ihmisten vainoamista. Leirien aiheuttamiin ongelmiin ei myöskään saa puuttua pakkohädöillä – etenkin talvella. Sen sijaan ongelmia voidaan ratkoa järjestelmällisillä suunnitelmilla, joihin leireissä asuvat ihmiset osallistetaan ja joissa vapaaehtoinen muutto toisiin kuntiin yhdistetään konkreettisiin asumisratkaisuihin. Romaneille tarjottavan asumisen ei tulisi sijaita etäisillä ja eristyneillä alueilla vaan olla yhteydessä liikenneverkostoon, jotta romanit voisivat helposti matkustaa töihin ja oppilaitoksiin. Erityisesti sosiaaliseen vuokra-asumiseen kaivataan lisää investointeja, sillä useissa maissa asuntojen hinnat ovat jatkaneet nousuaan, mikä vaikeuttaa vähävaraisten asunnonsaantia. Romaneille suunnatut asumisratkaisut tulisi levittää eri alueille romanien yhteisöllisen integraation edistämiseksi. Lisäksi romaneille on järjestettävä enemmän mahdollisuuksia omistusasumiseen. Eräissä jäsenvaltioissa on menestyksekkäästi toteutettu hankkeita, joissa mahdollistettiin omistusasuntojen hankkiminen romaneille siten, että he osallistuivat aktiivisesti omien asuntojensa rakentamiseen mikroluottojen turvin.

Syrjinnältä suojaavan lain noudattamista olisi valvottava tinkimättömästi, myös romanien asumisasioissa. Asumiseen liittyvän syrjäytymisen kitkemiseksi tarvitaan erityisiä politiikkoja, joiden on puututtava etenkin siihen, että romanit kohtaavat vuokra-asuntojen etsinnässä syrjintää asunnonvälittäjien saadessa tietää heidän romanitaustastaan.

Myös travellerit kohtaavat asumiseen liittyvää syrjintää, joten asianmukaiset politiikat ovat välttämättömiä. Travellerit kohtaavat ongelmia asuntolainojen saamisessa asuntoautoja varten. Lisäksi vakuutusyhtiöt saattavat evätä heiltä mahdollisuuden solmia vakuutussopimuksia huomattuaan, että asuntoautoon liitetty postinumero vastaa leiripaikkaa. Travellereille on usein vaikeaa löytää leirintäalueita, joissa heidät hyväksytään asiakkaiksi, ja joskus heiltä evätään mahdollisuudet sähkö- ja vesihuoltoon. Yhteistyössä romani- ja travellerijärjestöjen kanssa tulisi perustaa virallisten leirintäalueiden verkosto. Tällaisia verkostoja on jo olemassa eräillä Euroopan alueilla, mutta verkostoja tulee laajentaa. Romani- ja travellerijärjestöjen osallistuminen verkostojen luomiseen on tärkeää, sillä aiemmat tapaukset ovat

osoittaneet, että virallisia leirintäalueita on perustettu moottoriteiden tai kaatopaikkojen viereisille alueille, missä ihmiset eivät tietenkään halua asua.

Keskeiset seikat:

- Asumiselle tulisi laatia hyväksyttävät vähimmäisvaatimukset.
- Tarvitaan pikaisesti politiikkoja, jotka mahdollistavat romaneille kunnolliset asumukset leirien sijaan. Perheiden hajottaminen eri yhteisöasuntoloihin ja pakkohäädöt, joiden yhteydessä ei tarjota todellisia asumisvaihtoehtoja, ovat epäinhimillisiä käytäntöjä, joita tulisi valvoa jatkuvasti.
- Investointi sosiaaliseen vuokra-asumiseen on ensiarvoisen tärkeää.
- Syrjinnältä suojaavan noudattamista olisi valvottava tinkimättömästi. Asumiseen liittyvän syrjäytymisen kitkemiseen on laadittava toimintapolitiikkoja.
- Tarvitaan politiikkoja, jolla puutaan tehokkaasti syrjintään, jota travellerit kohtaavat muun muassa hankkiessaan asuntolainoja asuntoautoja varten sekä vakuuttaessaan asuntoautojaan.
- Romani- ja travelleriorganisaatiot tulee osallistaa virallisten leirintäalueiden suunnitteluun.

Terveydenhuolto⁹

1.1 Yleiset suositukset koskien terveydenhuoltoa

Eräissä maissa romanit ja travellerit kohtaavat merkittäviä esteitä pääsyssä terveydenhuollon palveluihin. Yleislääkärit saattavat kieltäytyä hoitamasta travellereja, jos heillä ei ole virallista osoitetta. Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja kansanterveysyksikköjen välisellä yhteistyöllä voitaisiin tarjota yleislääkäreille tietoa travellerien hoitamiseen liittyvistä käytännön ongelmista, kuten virallisen osoitteen puuttumisesta. Jäsenvaltioiden tulisi sitoutua periaatteeseen terveydenhuollon yhdenvertaisesta saatavuudesta. Lisäksi on toteutettava välttämättömät oikeudelliset toimet, jotka takaavat pääsyn terveydenhuoltoon romaneille, joilla ei ole perussairausvakuutusta.

Romanien terveystukihenkilöt ovat osoittautuneet tärkeiksi, mutta heitä on hyvin vähän. Tällaiset terveystukihenkilöt voivat ohjata romaneja saatavilla oleviin terveystukipalveluihin, jakaa terveystietoa ja seurata romaniyhteisön erityisiä terveysongelmia. Terveystukihenkilöiden määrän lisääminen on ensiarvoisen tärkeää, jotta voidaan taata terveyteen liittyvät perusoikeudet ja puuttua merkittävään eroon romanien elinajanodotteessa verrattuna muuhun väestöön.

Romaninaisten oikeus lisääntymisterveystukipalveluihin toteutuu rajoitetusti, ja he kohtaavat usein torjuntaa ja yliolkaista kohtelua asioidessaan terveydenhuollossa. Jäsenvaltioiden on kiireellisesti lakkautettava kohtuullisia eettisiä periaatteita rikkovat terveydenhuollon käytännöt. Niiden on pikaisesti perustettava ja saatettava toimintakuntoon hyvin varustettuja liikkuvia terveydenhuollon yksiköitä romaniyhteisöille, jotka

⁹ Lisätietoja: ETSK:n kuulemista käsittelevä uutisartikkeli (2018) [The situation of Roma people in relation to health and their access to healthcare is still dire, EESC hearing reveals.](#)

asuvat vaikeapääsyisillä tai gettoutuneilla alueilla¹⁰. Kotivierailuohjelmat, joihin osallistuu sairaanhoitaja ja terveystukihenkilö, ovat erittäin suositeltavia varsinkin nuorille teiniäideille. Terveystukihenkilöiden ammattilaiset voivat avata teiniäideille uusia näkökulmia ja samalla neuvoa heille, kuinka he voivat huolehtia omasta ja lastensa terveydestä, sekä rohkaista heitä tosissaan harkitsemaan kouluun palaamista koulutuksen kesken jättämisen sijaan.

Keskeiset seikat:

- Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja julkisen terveydenhuollon yksiköiden tulisi yhteistyössä tarjota yleislääkäreille käytännön tietoa siitä, kuinka hoitaa travellereita, jos heillä ei ole virallista osoitetta.
- Terveystukipalvelujen yhtäläisen saatavuuden tulisi olla ohjaava periaate kaikissa jäsenvaltioissa.
- Romanian terveystukihenkilöiden määrää tulisi lisätä.
- Eettisten periaatteiden vastaiset terveydenhuollon käytännöt tulee kitkeä.
- Vaikeapääsyisillä alueilla asuvien romaniyhteisöjen saavuttamiseksi on otettava käyttöön riittävä määrä hyvin varustettuja liikkuvia terveydenhuollon yksiköitä.
- Teiniäideille suunnatut kotivierailuohjelmat ovat suositeltavia, jotta heitä voidaan kannustaa jatkamaan opintojaan vanhemmuudesta huolimatta.

¹⁰ ETSK:n lausunto (2018) [Romaninaisten tilanne](#).

1.2 Romaniyhteisön tilanne ja covid-19-pandemia: ETSK:n julkilausuma

Vähemmistöjen suojele kriisin aikana: romaniyhteisön tilanne

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) sekä sen valmisteluryhmä ”romanien osallistaminen” yhtyvät EU:n toimielinten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden jäsenten kehotukseen kiinnittää huomiota marginalisoituneiden yhteisöjen, kuten romanien, heikkenevään tilanteeseen näinä vaikeina ja epävarmoina aikoina. Haluamme kiittää romaniorganisaatioiden vapaaehtoisia ja muita työntekijöitä heidän korvaamattoman arvokkaasta työstään romanien auttamiseksi covid-19-pandemian aikana. Heidän ponnistuksensa eivät kuitenkaan korvaa julkisen vallan velvollisuutta huolehtia kunkin valtionkoko väestöstä romanit mukaan luettuna. Ne eivät myöskään korvaa EU:n velvollisuutta pyrkiä romanien osallistamiseen ja yhdenvertaisuuteen.

Monet Euroopan romanit ovat eläneet köyhyydessä aivan liian pitkään, ja heidän tilanteensa uhkaa nyt riistäytyä käsistä, mikä johtaisi vakaviin seurauksiin romaniyhteisön jäsenille. Koska monet romanit asuvat tupaten täysissä leireissä, joissa ei ole juoksevaa vettä, heidän on äärimmäisen vaikeaa välttää lähikontakteja ja huolehtia tarvittavasta hygieniasta tartuntojen vähentämiseksi. Internetiyhteyden ja tarvittavien laitteiden puuttuessa romanilapset eivät voi osallistua mihinkään koulujen sulkemisen aikana tietoverkon välityksellä järjestettyyn opetukseen. Romanilapset eivät ainoastaan jää jälkeen koulunkäynnissä, vaan heillä voi nyt olla myös puutetta ruoasta, sillä monille koulunkäynti on ollut ainoa tapa saada lämmintä ruokaa päivittäin.

Monet romanit työskentelevät tahtomattaan epävirallisessa taloudessa, sillä he eivät työnhaussa tapahtuvan syrjinnän vuoksi pääse laillisiin töihin, joilla he takaisivat perheensä elannon. Liikkuvuuteen kohdistuvien rajoitusten seurauksena heillä ei ole enää mahdollisuutta jatkaa epävirallisia töitään. Koska epävirallisessa taloudessa työskentelevät eivät ole oikeutettuja työttömyysetuuksiin ja muihin työttömyyden tukijärjestelmiin, he ajautuvat yhä syvempään köyhyyteen. Samalla romanivastaisuus lisääntyy, ja romanit kohtaavat entistä enemmän vihamielisyyttä, kun heitä syytetään tietyillä alueilla viruksen leviämisestä.

Saatuamme useilta järjestöiltä lukuisia raportteja romaniyhteisöjen pandemian aikaisesta vakavasta tilanteesta kehotamme komissiota valvomaan romanien tilannetta jäsenvaltioissa entistä tarkemmin. Kehotamme jäsenvaltioita pikaisesti täyttämään velvollisuutensa suojella romanien oikeutta terveyteen sekä huomioimaan romaniyhteisön erityiset elinolosuhteet toteuttaessa hätätoimenpiteitä. Kehotamme takaamaan puhtaan ja turvallisen veden saannin, jotta hygieni- ja puhtaussääntöjä pystytään noudattamaan. Leirien huonoissa oloissa asuville romaniyhteisöille tulisi tarjota väliaikaisasuntoja, mikä mahdollistaa lähikontaktien välttämiseen liittyvien sääntöjen noudattamisen. Romaneille tulisi asuinvaltiossaan mahdollistaa pääsy sairaanhoitoon ja lääketieteellisiin testeihin sekä hengityssuojainten ja lääkityksen

saanti samalla tavalla kuin kunkin jäsenvaltion muille kansalaisille. Perusoikeuksien suojelun tulisi koskea kaikkia, eikä sen tulisi erotella ihmisiä etnisyyden tai asuinalueen perusteella.

Kehotamme Euroopan komissiota varmistamaan, että romanien kohtaama todellisuus ja haasteet otetaan huomioon EU:n toimissa ja ohjelmissa, joilla avustetaan kansalaisia pandemian aikana ja helpotetaan kipeästi tarvittavaa elpymistä pandemian jälkeen. Tässä mielessä pidämme jatkuvaa vuoropuhelua romaniyhteisöjen ja romanijärjestöjen edustajien kanssa tärkeänä, sillä he voivat tarjota keskeisen tärkeitä suosituksia sen varmistamiseksi, että suunnitellut toimet todella puuttuvat romaniyhteisön kohtaamiin vaikeuksiin. Kansalaisyhteiskunnan näkemysten tulkkina ETSK on sitoutunut edistämään tätä vuoropuhelua tavoittaakseen kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat henkilöt nykyisen kriisin aikana.

**Euroopan talous-
ja sosiaalikomitea**

Rue Belliard/Belliardstraat 99
1040 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Julkaisija: Vierailu- ja julkaisuyksikkö
EESC-2020-77-FI

www.eesc.europa.eu

© Euroopan unioni, 2020

Tekstin jäljentäminen on sallittua, kunhan lähde mainitaan.

Kuvien / piirrosten käyttöä tai kopiointia varten on pyydettävä lupa suoraan tekijänoikeuden
haltijalta / haltijoilta.

Print
QE-01-20-519-FI-C
ISBN 978-92-830-4918-0
doi:10.2864/91066

Online
QE-01-20-519-FI-N
ISBN 978-92-830-4896-1
doi:10.2864/60771

FI